नामांक Roll No.

No. of Questions — 15

No. of Printed Pages — 3

VU—20–1—Sans. Vangmay I

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2011

संस्कृत वाङ्मय (अनिवार्य)

प्रथमपत्रम्

समय : $3\frac{1}{4}$ घण्टे

पूर्णांक : 60

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

(1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्कः अनिवार्यतः लेख्यः ।

(2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।

(3) प्रत्येक प्रश्नस्योत्तरमुत्तरपुस्तिकायामेव देयम् ।

(4) प्रत्येक प्रश्नभागस्योत्तरं क्रमानुसारमेकत्रैव लेखितव्यम् ।

(5) प्रथम प्रश्नस्य चत्वारः (i, ii, iii एवं iv) भागाः सन्ति । प्रत्येक भागस्य उत्तरस्य चत्वारः (**अ, ब, स** एवं **द**) विकल्पाः सन्ति । समुचित विकल्पस्य उत्तराक्षरं उत्तर-पुस्तिकायां निम्नलिखित तालिकां निर्माय एकस्मिन् स्थाने एव लेखनीयम् ।

प्रश्न क्रमाङ्कः	समुचितम् उत्तराक्षरम्
1. (i)	
1. (ii)	
1. (iii)	
1. (iv)	

1. (i) 'पवित्रम्' इत्यत्र प्रकृति-प्रत्ययौ स्त: —

   (अ) पूञ् + इत्र (ब) पव् + इत्र

   (स) पवि + त्रल् (द) पू + इत्र ! 1

   (ii) 'भूतपूर्व:' इत्यत्र केन सूत्रेण समासो भवति ?

   (अ) भूतपूर्वे चरट् (ब) सह सुपा

   (स) समर्थ: पद विधि: (द) प्राक्कडारात् समास: । 1

   (iii) ''अवादय: क्रुष्टाद्यर्थे तृतीयया'' इति वार्तिकस्योदाहरणमस्ति —

   (अ) अतिमाल: (ब) कुपुरुष:

   (स) अवकोकिल: (द) प्राचार्य: । 1

   (iv) ''ग्राम जनबन्धुभ्यस्तल्'' इति सूत्रस्योदाहरणमस्ति —

   (अ) बान्धव: (ब) कुत:

   (स) ग्रामीण: (द) जनता । 1

2. 'शिष्य:' इत्यत्र क: प्रत्यय: ? केन सूत्रेण भवति ? 1

3. 'चरेष्ट:' इति सूत्रस्योदाहरणं लेख्यम् । 1

4. बाहुलकं कति विधिं भवन्ति ? 1

5. ''रदाभ्यां निष्ठातो न: पूर्वस्य च द'' इति सूत्रस्य सोदाहरणमर्थो लेखनीय: । 2

6. 'शिखावल:' इत्यत्र क: प्रत्यय ? केन सूत्रेण भवति ? 2

7. 'शुक्रियम्' इत्यत्र क: प्रत्यय: ? केन सूत्रेण भवति ? 2

8. ''आयनेयीनीयिय: फढ़खछघां प्रत्ययादीनाम्'' इति सूत्रस्यार्थं सोदाहरणं स्पष्टयत । 2

9. अधोलिखितेषु **द्वयो**: सूत्रयो: सोदाहरणं व्याख्या कार्या — 2 × 2 = 4

   (i) ऋहलोर्ण्यत् (ii) विदे: शतुर्वसु:

   (iii) विशेषणं विशेष्येण बहुलम् (iv) कर्तृकरणे कृता बहुलम् ।

10. निम्नलिखितेषु **चतुर्णां** प्रकृति-प्रत्ययानां पदं विधाय वाक्यप्रयोगं कुरुत — 4 × 1 = 4

   (i) दृश + क्त (ii) दा + क्त

   (iii) यज् + शानच् (iv) कृष्णस्य समीपम्

   (v) पच + शानच् (vi) भवत् + छ

   (vii) इदम् + जस् (स्त्री) ।

11. चेयम् , प्रिय:, मोद:, छिन्न:, मार्ग्य:, शुष्क: एषु चत्वार: प्रयोगा: साधनीया: । 4 × 2 = 8

12. उपराजम् , नीलोत्पलम् , चित्रगु:, कण्ठेकाल:, व्यूढ़ोरस्क:, ईशकृष्णौ एषु चतुर्प्रयोगानां सिद्धि: कार्या । 4 × 2 = 8

13. बाहीक:, वैनतेय:, वैयाकरण:, राष्ट्रिय:, पण्डित:, लघुतम: एषु चतुर्णां प्रयोगानां सिद्धिर्विधेया ।

4 × 2 = 8

14. अधोलिखितेषु सप्तवाक्यानां संस्कृतेऽनुवादो विधेय: — 7 × 1 = 7

(i) मनुष्य समाज का एक अंग है ।

(ii) कर्मशील मनुष्य उत्तम फल पाता है ।

(iii) विद्वानों की संगति से मूर्ख भी प्रवीण हो जाते हैं ।

(iv) विद्यालय और समाज में सर्वत्र अनुशासन की आवश्यकता है ।

(v) विनाश के समय बुद्धि भ्रष्ट हो जाती है ।

(vi) नदियाँ स्वयं अपना जल नहीं पीतीं ।

(vii) राक्षसों की छाया भय उत्पन्न करती है ।

(viii) खाना-पीना जीवन की अनिवार्य आवश्यकता है ।

(ix) विद्या से ज्ञान बढ़ता है ।

(x) सज्जनों के आचार को शिष्टाचार कहते हैं ।

15. अधोलिखितेषु कमपि एकं विषयमवलम्ब्य 200 शब्देषु निबन्धं लिखत — 6

(i) आचार: परमो धर्म:

(ii) पर्यावरण संरक्षणम्

(iii) संस्कृतेन हि संस्कृति:

(iv) अम्बिकादत्त व्यास: ।